

DE VONDER

Met Trimpert bronvermeldingen

2020 Jaargang 26 nr. 1

VAN HET BESTUUR

Ook dit keer bevat de bestuursrubriek de nieuwe leden van De Vonder. Verder geven we informatie over wat er thans binnen onze vereniging speelt.

Nieuwe leden van Heemkundekring De Vonder:

In het afgelopen half jaar hebben de volgende nieuwe leden zich aangemeld bij onze vereniging: Josina van Berlo, Jos Ceelen, Mien Scheepers-Verberne, Werner Leenders, Francien Lammers, Christiaan van den Heuvel en Jos Verhoeven. Uiteraard hopen wij dat zij aan veel van onze activiteiten zullen deelnemen.

Overigens is zoals U wel weet Jos Verhoeven door de ledenvergadering benoemd in het bestuur en hij heeft daarin al een actieve bijdrage geleverd, alhoewel hij nu enige tijd is uitgeschakeld. Wij gaan er vanuit dat hij spoedig weer actief kan zijn.

Overige zaken:

In de afgelopen jaarvergadering is aan Jac Jöris de penning van verdienste uitgereikt. Jac is al zeer lang actief in onze vereniging. Hij heeft mede aan de wieg gestaan van dit verenigingsblad en de voorganger daarvan de Uytbeyndel. Hij is nog steeds een lid van de redactie maar bovendien ook een actief lid van de werkgroep Oud Schrift. Kortom een meer dan verdiende blijk van waardering.

Afgelopen periode is bijzonder stormachtig geweest in velerlei opzicht. Mogelijk heeft U daarvan iets in de krant gelezen, maar wij ontvingen onverwacht vlug een groot deel van het waardevolle archief van Jan van de Vijver. Met heel veel improvisatietalent - ook wat de communicatie betreft - van een aantal van onze actieve leden is er met de nodige moeite ruimte gevonden. Dank aan allen die met enig "inschikken" daaraan een bijdrage hebben geleverd.

Er staan nog een aantal activiteiten op de rol voortvloeiend uit het jaarprogramma. U krijgt daarvoor als lid een afzonderlijke uitnodiging.

Heel bijzonder is het in de komende dagen te verschijnen verzamelboek van Jumbo Someren. Verderop in dit blad vindt U een uitgebreide mededeling. Namens het bestuur dank ik de fotowerkgroep en andere speciaal daarvoor gevraagde mensen voor deze toch in korte tijd geleverde inspanning.

Ook een speciale vermelding verdient het realiseren van een blijvende herinnering aan de Astense Mulo. De plaquette met daarop bisschop Radbout zal worden ingemetseld in een muurtje dat zal komen op de hoek van de Bernard de Merodestraat en de Adelheid van Voornestraat. Het is een gezamenlijk project van leerlingen van het Varendonckcollege, de VVV Asten, Wocom, Bergopwaarts, de gemeente Asten en de Heemkundekring De Vonder. Het monument was er echter niet gekomen als Annemie Hoefnagels niet het initiatief had genomen en onze secretaris Martien Verdonschot niet het voortouw had genomen en de coördinatie had verricht. Beiden oud-leerlingen.

Verder wens ik U veel leesplezier bij deze eerste De Vonder van 2020.

Hans Dittner, voorzitter.

DE VONDER

heemkundekring

DE VONDER
asten - someren

Woord van de redactie

Beste lezer,

Ik open mijn eerste redactioneel stukje met een heel persoonlijke, maar ook bijzondere ervaring. Zo'n vijftien jaar geleden fietste ik, na een pittige onderwijsstudiedag bij Kapellerput in Heeze, onderweg heel toevallig op met de toen voor mij nog onbekende Ad Verrijt. Een spontane ontmoeting van twee wildvreemden beiden op weg naar Asten. En naar oer-Brabantse gewoonte ontspan zich, terwijl we zo met elkaar op fietsten, heel spontaan een geanimeerd en leuk gesprek. Dat leverde ons toen zo veel gespreksstof op dat we pas in het centrum van Asten afscheid van elkaar namen.

Wij beiden konden bij dat afscheid natuurlijk niet bevroeden dat onze paden zich na een lange tijd weer eens zouden gaan kruisen.

Onlangs namelijk heeft diezelfde Ad mij heel officieel het stokje overgedragen. Ik ben er dan ook wat trots op dat ik me hier als zijn opvolger mag presenteren in de functie van voorzitter van de werkgroep Redactie. In zijn voetsporen tredend zal ik me op mijn beurt naar vermogen gaan inzetten om de kwaliteit van ons blad De Vonder blijvend te waarborgen.

Ik wil, en dat doe ik zeker namens velen, Ad op deze plek nogmaals bedanken voor zijn grote inzet en de vele bijdragen in de afgelopen veertien jaar. Na zo veel jaren prominent de kar te hebben getrokken heeft Ad aangegeven wat meer op de achtergrond te willen gaan figureren om zo toch bij de redactie betrokken te kunnen blijven. Ad, wij vinden het natuurlijk heel erg fijn blijvend van jouw kwaliteiten te mogen profiteren en wij wensen jou heel veel plezier in deze voor jou geheel nieuwe rol. Hopelijk kun je ons zo nog wat jaartjes blijven ondersteunen.

2	Van het bestuur
3	Van de redactie
4	Herinneringen aan crisisjaren en oorlogstijd van Louis Tinnemans deel 3
5	Trimpert
10	Asten en de Belgische opstand, deel 1
12	Hoe zit dat met de redactie nu?
13	Oud goud, Algemene informatie
14	Jumbo verzamelboek Someren
16	Bevrijdingsliedjes
18	Voetballen, deel 2
20	Vrienden van De Vonder

Ik wens alle lezers heel veel leesplezier in deze nieuwe uitgave en hoop vooral dat we er wederom in geslaagd zijn een aantal boeiende en heel interessante artikelen te hebben verzameld. Eenieder die ons voor de volgende uitgave kopij wil aanreiken kan natuurlijk terecht op redactie@heemkundekringdevonder.nl Laat gerust wat van je horen!
Hennie Hoeben

Herinneringen aan crisisjaren en oorlogstijd van Louis Tinnemans (3)

De eerste troepen die Someren binnenmarcheerden waren soldaten van de Duitse Wehrmacht, geharde gedisciplineerde strijders, waarvan velen hinkten van de lange voettochten doch verbeteren sjokten ze verder. Laag scheerden de vliegtuigen over de bijna metershoge korenvelden op zoek naar eventueel voor de overmacht gevluchte Nederlandse soldaten die dan met welgerichte mitrailleursstoot werden neergemaaid. Ook in Someren is dat gebeurd, maar ik weet daar geen bijzonderheden van. Zelf kende men het gevaar van een daadwerkelijke oorlog nog niet, anders was ik zeker niet met mijn vriend W. van Oorschoot van Someren-Eind naar het dorp gefietst om eens te zien wat er nu werkelijk gebeurde. In Someren-Eind lag een groep Amsterdammers hun mitrailleurs leeg te schieten op niets om daarna zo rap als ze konden – geef hen eens ongelijk – de benen te nemen, hun kleren (uniformen) in het gemeentebos werpend en na wat burgerkleding aange trokken te hebben hun heil zochten in de vlucht, richting België. Een groot leger verslindt geld en goederen en Nederland was een rijk land. Colijn had de schatkist dicht gehouden en de mensen laten verkommeren. De Moffen zouden wel zorgen dat geld en voorraad gauw op waren. In Venlo, waar ik vaak op bezoek ging bij kennissen die vlak bij het spoor woonden – één ervan, de hr. Osseman had een baan bij de N.S. – zag ik hele treinen met uit Nederland gestolen goederen wol, ruwe katoen, tabak, ijzerwaren, ontmantelde machines etc. richting Duitsland vertrekken. Er werd door de hr. Osseman 's nachts ook wel eens een baaltje tabak van een wagon gewipt om er sigaren van te laten maken wat later een uitstekend ruilmiddel bleek voor textielwaren, spek en eieren. Zo verarmde ons land zienderogen en toch begreep niemand de werkelijke ernst van de zaak. Zelf heb ik dat ervaren omdat ik voorbereidingen aan het treffen was voor een huwelijk, dat plaats had op 19 augustus 1941. Eind 1940 hadden we reeds meubilair gekocht bij Ko van Dijk in Tilburg, een broer van Karel van Dijk, die vroeger een buurman was van mijn verloofde. Bij Karel van Dijk werd een en ander zolang opgeslagen. Evenzo ging het met de kachel, fornuis, wasketel e.d. Alles nog tegen een redelijke prijs. Maar je zag de prijzen met de dag stijgen. Voedingsmiddelen en textiel kwamen al gauw op de bon en

met mondjesmaat verstrekt. Op de zwarte markt werd alles nog te koop aangeboden, maar ontstellend duur. Huurhuizen stonden er nog diverse leeg. Sommige hadden al maandenlang op een nieuwe bewoner gewacht, maar de huren waren nogal aan de hoge kant, zo van f 4,- tot f 6,- per week en wie kon dat in 's hemelsnaam opbrengen. Zo verstreek de tijd en met de tijd verdwenen ook de kansen om nog een huis te huren. B.v. 't huis naast den Haspel in het Eind, het huis achter het gemeentehuis waar later Barten in woonde of van der Graft, het huis van Driek Greijmans waar André van Gijssel jaren heeft gewoond en nog andere. We besloten toch maar te gaan trouwen, omdat de kansen om een huis te huren langzamerhand verkeken waren. En zo huurden we Speelheuvelstraat 10b waar nu Diets Verhoysen woont voor f 6,- per week. 'n Vrij hoge huur als je weet dat mijn salaris toen ik pas getrouwd was werd verhoogd tot f 6,- per maand! Mijn vrouw kon het eerste half jaar gaan vervangen voor Mej. v. d. Plas, assistente van kantoorhoudster Beth van Bussel uit Asten en zo rooide we het toch. Mijn vrouw raakte in verwachting doch een miskraam maakte daar op 6 januari 1942 een einde aan. Het duurde tot 29 april 1943 voor onze eerste dochter ons vrij grote huis een beetje kwam vullen. Wat het evenwel een moeite gekost om aan de nodige baby-spullen te komen! In Someren kocht ik suikerbonnen van ouders met grote gezinnen – die van deze bonnen meer kregen toegewezen dan ze kopen konden – voor f 2,50 per stuk en op de hoofdakte-cursus te Helmond verruilde ik die met een collega, die een zus had die wel een partij luiers in voorraad had, maar geen baby kon krijgen. Voorts hielp een leraar mij ten slotte geheel uit de nood. Hun jongste kind was 7 jaar en ze hadden de babykleertjes dus niet meer nodig. Als wij tegen de winter ons “zwart” varkentje slachtten en we gaven hem daarvoor een portie van het varken, dan was alle geregeld. Dat

was afgesproken. We kregen een groot koffer vol met alle nodige kleertjes voor een boorlingske. De winkels raakten hoe langer hoe leger doch de ruilhandel bloeide als nooit te voren. Alles kreeg weer waarde; mijn buurman ruilde een krielkip tegen een aks, een oude caoutchouc board tegen een pond boter enz. Nu zul je

vragen: hoe kreeg je zo'n varkentje vet? Achter in de tuin werd een hokje getimmerd van 2x2 m2, een paar golfplaten erop en klaar was kees. Er was een groot samenhorighedsgevoel, dus een biggetje dat aan de aandacht van de controleurs ontsnapt was, was gauw gevonden en dan kon je aan het rennen komen. Van heinde en verre sjouwde je hier 10, daar 20 kg. Rogge bij elkaar op een fiets met soms drie versleten buitenbanden boven elkaar en thuis gekomen moest je wachten tot Tinus Berkers het weer eens durfde te wagen om een paar uurtjes te malen. Snapten ze hem als hij een zak graan aan het malen was, waar geen maalvergunning bij was, dan kreeg hij een fikse boete. Je maakte dan met hem een afspraak zette het pungeltje graan tegen de muur op een onopvallende plek en dan kon je het meel 's avonds gaan ophalen. Zo kwam ik op een avond met een zak meel achter op de drager via een zandpaadje dat recht tegenover Wim Bakermans uitkwam bij Miet van Homberg achter haar huis en daar reed ik pardoes iemand tussen zijn benen. Hij en ik met de fiets en de meelzak hals over kop de sloot in. Beiden spraken geen woord. We worstelden onder de fiets en meelzak vandaan en onderwijl voelde ik aan zijn glimmende jasknopen dat het mijn overbuurman, politie Tesselaar was. Op mijn vraag of hij zich niet had bezeerd, gaf hij geen antwoord. Rare geschiedenis, vond ik. Nadat ik de zak meel op mijn schouders had gesjord en naar binnen had gebracht ging eens poolshoogte nemen. Tesselaar zat rustig van de schrik te bekomen naast Jan Velings op de bank voor het huis. Daar woont momenteel W. Bakermans. Op mijn vraag, waarom hij gisteren niets had gezegd gaf hij ten antwoord: "Ik mocht toch niks zeggen, ik mocht je niet kennen, want ik was in functie". Zo waren de verhoudingen toen onder elkaar.

Wordt vervolgd

Trimpert

door Jacques van der Velden

Mij werd gevraagd of ik wist wat het toponiem Trimpert betekent. Eerlijk gezegd, mij klonk het niet bekend in de oren. Alleen in de dorpen Asten, Mierlo en Liessel heb ik deze naam gevonden. Voor Asten en Mierlo kwamen de kadasterkaarten van het Aezel-project goed van pas. Voor Liessel waren de resultaten van historisch onderzoek op de Peel-land-site van het SAS een belangrijke bron van informatie.

Asten.

Een zoekopdracht naar Trimpert op de kadasterkaart van het Aezel-Project resulteert in twee antwoorden: De Trimpert kadasternummers E551 en E719 en den Trimpert F719. In mijn ogen allemaal locaties met een strategische ligging, die minder dan 600 m verwijderd zijn van de Aa.

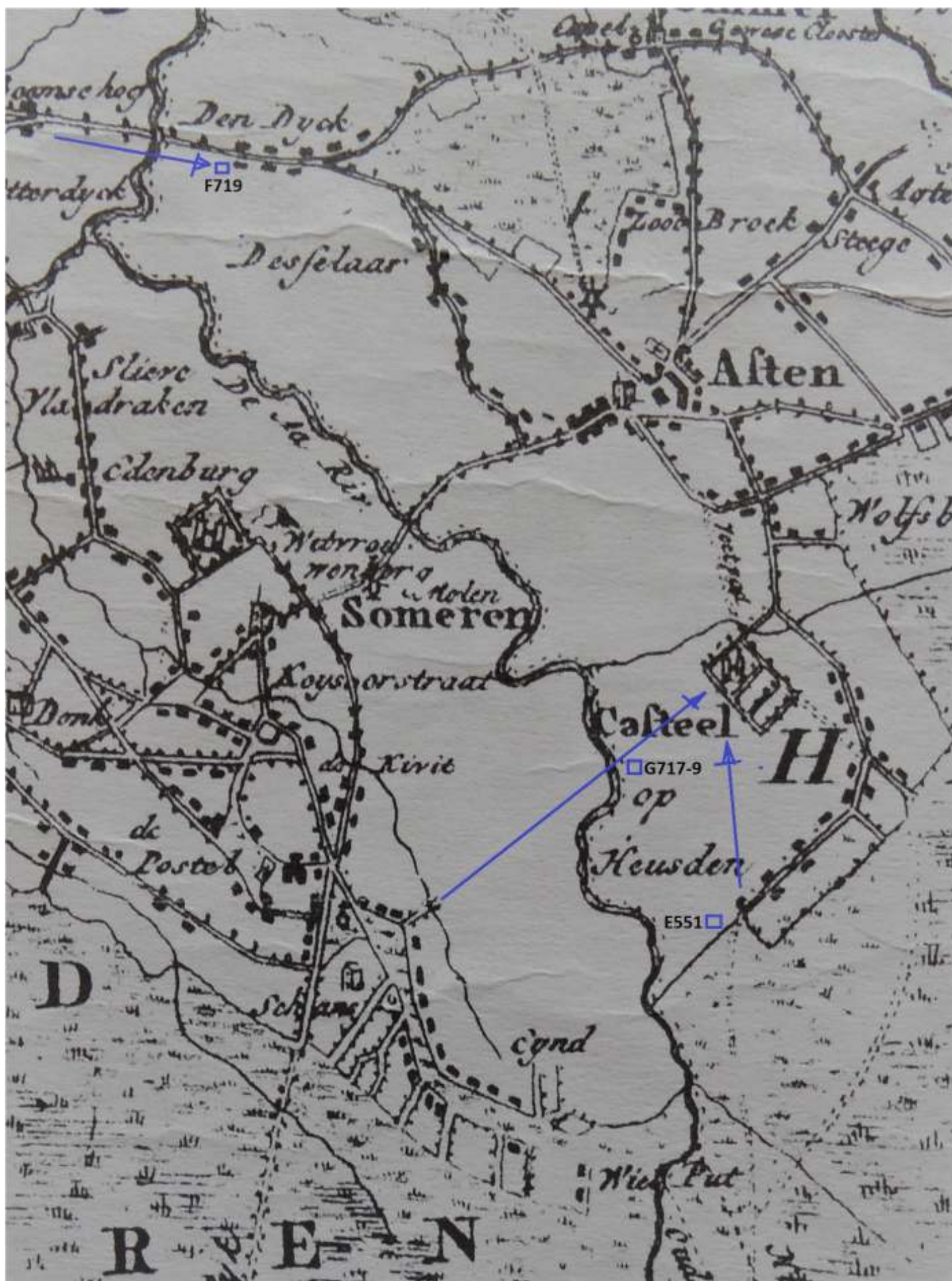
In het Oud-rechterlijk archief van Asten bevindt zich een erfdeling uit [1761] van Jelis van Helmond. Zijn kinderen Dirk, Catarina en Josyna erven ieder een deel van het Nieuwvelt. Uit de beschrijving blijkt dat die drie erfdelingen naast de Trimpert lagen. Verder een erfdeling uit [1808] van Jan Daandel Coolen. Zijn zoon Dirk erft de groes den Trimpert. Op de Peelland-site van het Sas vond ik Trimpert in een lijst van Astense veldnamen, met verwijzingen naar de kadastrale percelen E717 en E719.

Op de kaart van Asten [1832] zijn dus drie locaties aan te wijzen die Trimpert heten: I. E551 eigenaar kinderen Marten Berkers (x Josyna Jelis van Helmond), weivelden, **de Behelp**, II. E717, E719 eigenaar weduwe Willem Daniel Coolen (= Antonetta Ketelaers), hooivelden, **Heusden** en III. F719 eigenaar Antonie van Bussel (x Wilhelmina van Dijk), schop en erf, **Asten** (de Dijk). Om een overzicht te krijgen, heb ik ze alle drie op de kaart van Hendrik Verhees [1795] ingetekend.

Mierlo.

Mierlo kent maar één toponiem met de naam Trimpert, een weidegebied aan de Oude Goorloop bestaande uit de percelen E320 t/m E368. Dat is dus een gebiedsnaam bestaande uit 48 percelen, waar de Oude Goorloop doorheen loopt. Het gebied ligt ongeveer 800 meter verwijderd van de plaats waar eens het kasteel van Mierlo stond.

Het Meertens Instituut: Namen en Naamkunde in Nederland en elders vermeldt het toponiemen-on-

Figuur 1. kaart van Hendrik Verhees [1795].

derzoek in Mierlo. Daar wordt de Trimpert verklaard uit 't **Rimpert**, dat oorspronkelijk 't **Rampaard** 'houten onderstel waarop de loop van een kanon rust' betekent.

Op de Kadasterkaart van het Aezel Projek van Mierlo, wordt over de Trimpert nog het volgende gezegd "Door vervoeging mogelijk over een periode van enkele eeuwen is "Het Rampaard" in de volksmond vervoegd tot 'Trimpert' of wel 't Rampaard". Ik denk dat Trimpert zich inderdaad ontwikkeld heeft uit 't Rampaard. Het Lexicon van het Nederlandse landschap geeft echter in plaats van de betekenis 'houten onderstel waarop de loop van een kanon rust', de betekenis **rampaard** (Zuid-Nederland) schanswerk, veldschans (redoute) of wal.

De Nederlandse Etymologiebank noemt beide betekenissen onder lemma **Rampaard** – (scheepsaffuit; wal), een woord dat afkomstig is van het Franse werkwoord remparer 'versterken'. Omdat ik Trimpert alleen gevonden heb in Asten, Mierlo en Liessel, denk ik dat dit toponiem zich inderdaad beperkt tot Zuid-Nederland en omdat in tegenstelling tot een (scheeps)affuit, een **wal** wèl een landschapselement of toponiem genoemd kan worden, kies ik voor deze laatste betekenis. In het vervolg van dit verhaal ga ik daarom uit van de betekenis die het Lexicon van het Nederlandse landschap geeft.

Liessel.

De auteur Abraham Jacob van der Aa beschrijft in zijn Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, Noorduyn [1846], onder lemma Liessel: "Aan de zuidzijde van het dorp ziet men nog den bouwval van een oud kasteel, het Blokhuis genoemd, zijnde het een zeer sterk slot geweest, dat tegen de invallen der **Gelderschen** moest dienen en de woonplaats der Heeren van Liessel was. Vroeger was Liessel eene afzonderlijke heerlijkheid, in 1649 toebehoorende aan Jhr. Cornelis van Leefdaal; doch sedert Deurne aan deze familie gekomen is, zijn Liessel en Deurne tot ééne heerlijkheid vereenigd".

Blokhuis. Everard van Doerne bouwde het blokhuis in de jaren na [1516]. Dit bouwwerk werd ook wel aangeduid met "Legher **Redoutte**, daer garnisoen op gelecht wierde ende oock de boueren by beurten op quamen waecken. 't Werd aanvankelijk geenszins beschouwd als 'n adellijk slot, al zag het er zoo uit, maar als een boueren wacht-huys".

Sloot. De straatnaam Slootweg en 't Sloot op de gevel van Neerkantseweg 21, getuigen van een variant van slot 'kasteel'. Uit een akte van transport, gepasseerd voor schepenen van Den Bosch op 19-01-1768 blijkt dat Vrouwe Isabella Louisa de Costerius, Douariere van wijlen de heer A. J. van den Berg, **het Blokhuis te Liessel** rondom in zijn grachten gelegen, met neerhof, huis, koeienstal,

Figuur 2. Affuit, onderstel van een kanon, voor de stadspoort van Grave.

paardenstal en schuur, met 2 oude boomgaarden alsmede vele landbouwpercelen, verkocht heeft aan Jan Cuijlenburg. Het maatboek [de voorloper van het kadaster] van [1792] beschrijft onder nummer 266 de eigendommen van de kinderen van Jan van Cuijlenburg: huis, stalling, schaapskooi, land en boomgaard rondom zijn eigen gragten genaamd **het Lijsfels Sloot**. Perceel G557. Hendrik N. Ouwerling vraagt zich af [1933]: “Wat is er allengs van het Blokhuis geworden? Jan van Cuijlenburg kocht het niet om er als een adellijke heer te gaan leven. Hij was landbouwer en hij betrok de boerenwoning die erbij lag. ’t Sloot was vervallen, ’t stond hem in de weg voor zijn bedrijf en hij brak het al spoedig bij gedeelten af en hield verkoop van den afbraak”.

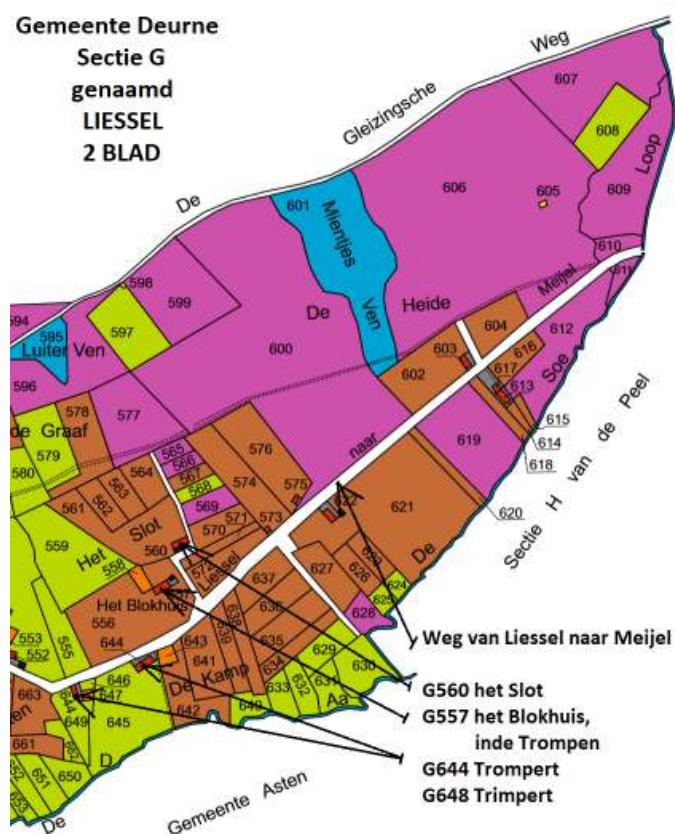
Trompert. Liessel kent twee percelen, waarvan ik denk dat ze gerelateerd zijn aan de naam Trimpert. Theo Meulendijks heeft ze op de lijst van toponiemen van Liessel gezet, Trimpert G648 en Trompert G644. De afwijkende vorm Trompert met ‘o’ zou trompetter kunnen betekenen, maar volgens mij is deze naam afgeleid van Rompaard, een nevenvorm van Rampaard.

Tromp. Het verpondingenboek [belastingboek waarin alle erven met hun bewoners werden genoteerd] van [1656] vermeldt bij het Blokhuis, een hoylant in de Trompen, perceel G557. Dit hoylant zal de plaats geweest zijn waar het geschut opgesteld stond. De 17e-eeuwse afbeelding **redoute (B)**, illustreert zo’n plaats waar drie stuks geschut op een wal staan. Ter verduidelijking nog een citaat uit een boek waarin Indische kusten worden beschreven. Van de hoofdstad Visiapour wordt gezegd: “is wel van **Geschut** voorzien, ja met een getal van duyzent zoo Metale als Yzere **Trompen** zijn de **Wallen** doorgaans bezet [1672]”. Met tromp wordt eigenlijk het voorste gedeelte van de loop bedoeld, daar waar het projectiel het vuurwapen verlaat. Bij uitbreiding ook wel de gehele loop.

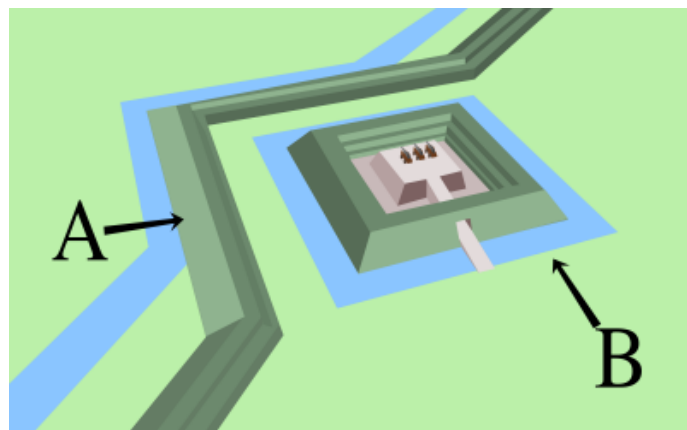
De percelen **Trimpert** en **Trompert** liggen in [1832] aan de weg tussen Liessel en Meijel, tegenover het Blokhuis. In [1615] nog omschreven als “Het hujs van Liessel metten nederhof met sijne **wallen**, watergrachten en twee optreckende bruggen metten gerechtigheijt en plantagien rondsom het vers. hujs, mitsgaders oock de middele en lege jurisdictie van ver. Dorpe en heerlickh. van Doerne en Liesel”. Ik denk dat de Trimpert of Trompert de wallen zijn bij de nederhof.

Men heeft 3 km verderop richting Meijel ook nog een **landweer** aangelegd. Dat dit alles nodig was blijkt uit de vele bewijzen van onbetaalde rekenin-

gen van doortrekkende legers die in het archief van Liessel opgeslagen liggen.

Figuur 3. Kadasterkaart [1832] Deurne (Liessel).

Figuur 4. Reconstructie van een 17e-eeuwse redoute (B) gelegen achter een redan (A).

De drie **Astense Trimperts** liggen dicht bij de Aa. Het Astens kasteel begon als een boerenhofgoed en werd rond [1400] het nieuwe centrum van de Heerlijkheid Asten. Twee eeuwen later bouwde Bernardus de Merode hier een slot met voorburch en toren [ANWB infobord]. Ik denk dat deze Trimperts in verband staan met oude toegangswegen waarover troepen zich richting Asten konden begeven. Gegeven de ligging, heb ik een hypothese opgesteld over de troepenverplaatsingen die men mogelijk kon

verwachten. I. Route van Weert naar Someren, oostelijke afsplitsing voorbij de Schans van Someren, over het Aa perceel E717, E719 richting het kasteel; II. Route van Nederweert naar Asten, over de Helpe [zie Behelp, Vonder 2017-23] perceel E551 richting het kasteel; III. Route via Lierop naar Asten over de Aa, over de Dijk perceel F719. Vanuit de Trimperts gezien, bood het Aa-dal een weids blikveld en schootsveld tegelijk. Ik denk bij de Astense Trimperts aan een versterking in de vorm van een wal, een verdedigingswal, waarmee vijandelijke troepen tot staan of op afstand gehouden konden worden. Asten en Someren vormden tenslotte de landsgrens van het hertogdom Brabant. De eerste twee routes zijn de oudste toegangswegen van Asten, vanuit het zuiden gezien.

In de **Frans taal** heeft zich uit het werkwoord remparer ‘versterken’ het zelfstandig naamwoord rempart ‘versterking’ gevormd. De toegevoegde t van rempart is waarschijnlijk de invloed van het Oudfranse woord boulevard.

De betekenis rampaard ‘scheepsaffuit’ heeft een volksetymologische achtergrond, men dacht aan een kanon met de functie van een stormram. Rampard is volgens sommige taalkundigen zo goed als zeker afgeleid van het Italiaanse rampardo ‘verdedigingswerk’. In Liessel is vooral de nevenvorm rompaard met o gangbaar geworden. De Engelse term rampart uit de vestingbouw wordt in 18e - eeuwse woordenboeken verklaart met wal. Het meervoud ramparts ‘de wallen’ is bekend van zowel de vesting- als de stedenbouw. Carcassonne is daar een mooi voorbeeld van, een versterkte stad met kasteel en wallen, in vakantiegidsen aangeprezen met ‘**Carcassonne Castle and Ramparts**’.

Het boek ‘Beginzelen der vestingbouw’, Bartholomeus Bruist [1730], vermeldt onder: “Wal, Rempart, Is de gehoogde Aarde eener Vesting; en hier door word gemenelyk de Bolwerken en Courtinen verstaan”.

De Franse ingenieurs waren tot ongeveer [1800] toonaangevend op het gebied van vestingwerken. Al vanaf de jaren [1580] is het woord rempart buiten Frankrijk in gebruik geraakt. Het Zuid-Nederlandse rampaard en rompaard vormden samen met het lidwoord het de toponiemen Trimpert en Trompert.

Conclusie.

De oudste vermelding: “De smit ... is doende aan het iserwerk van de **rapaerden**”, is afkomstig uit het Economisch-Historisch Jaarboek 5, 161 [1582]. De betekenis is **affuit**, in 't bijzonder van een **scheepskanon**, de oudste betekenis van het Franse

woord rempart in het Nederlands. Het topniemenonderzoek in Mierlo verklaart **rampaard** eveneens met ‘affuit’ oftewel ‘houten onderstel waarop de loop van een kanon rust’.

In dezelfde periode had het Franse woord ‘rempart’ ook de betekenis ‘vestingwal’. Door de Nederlandse Etymologiebank omschreven als: **rampaard** ‘affuit’ < rapaerd [1582] < Frans rempart ‘vestingwal, maar vroeger ook affuit’. Daarbij moet opgemerkt worden dat de betekenis ‘**vestingwal, wal**’ alleen in Zuid-Nederland in gebruik is geraakt. Het Astense toponiem **Trimpert** kan volgens mij het beste omschreven worden als, ‘**de wal, de verdedigingswal, een versterking van opgeworpen aarde**’. De precieze constructie en afmetingen van deze wallen zijn onduidelijk, alhoewel ik vermoed dat het simpele bouwsels waren. Ik denk dat de bewapening eerder bestond uit geweren en boerengereedschappen dan uit geschut. Of er ook vijandelikheden hebben voorgedaan is voor mij nog een vraag. Dit soort vragen vereisen meer onderzoek. Ik heb me beperkt tot het verklaren van *Trimpert*.

Figuur 5. ANWB infobord: Kasteelboerderij met poortgebouw uit 1590, Asten 2019.

Voor de uitgebreide lijst van bronnen, gebruikt voor dit artikel, verwijzen wij U naar de webpagina van De Vonder.

De redactie

ASTEN EN DE BELGISCHE OPSTAND, deel 1

door Hans van de Laarschot

Tijdens de verenigingsavond van januari 2020 mochten we genieten van het verhaal van Ben Kok over de Tiendaagse Veldtocht van Willem I tegen de opstandige Belgen in 1831. In het historisch kalendarium dat de spreker over zijn gehoor uitstortte lag de nadruk – hoe kan het anders - op de plaatsen waar de veldtocht werd uitgevochten, gelardeerd met (veronderstelde) ervaringen van een familielid van de spreker. Dat Asten, Lierop en Someren in het verhaal niet opdoken, wil geenszins zeggen dat onze regio niet bij de Belgische Opstand betrokken was. Dat was wel zo. Alhoewel er destijds geen sprake was van een grens tussen Nederland en België – de huidige Benelux vormde immers één koninkrijk der Nederlanden-, geeft de huidige landsgrens wel aan hoe dicht de opstand bij onze dorpen was. Misschien zouden ze er wel in terecht kunnen komen en na het mogen slagen van de opstand zouden de dorpelingen Belgen zijn.

De legerleiding stuurde extra soldaten naar de Peelregio. Asten was destijds hoofdstad van het kanton Asten, maar had geen kazerne. In tijden van dreiging en strijd is het gebruikelijk dat de burgers zich moeten inzetten voor legerdiensten, zoals onderdak verlenen, vervoer, gidsen en levering van allerlei producten. Na het uitbreken van de Belgische opstand kregen de Astenaren hier ook mee te maken. De soldaten hadden behoefte aan eten, verwarming en licht en net als hun paarden stro. Bij de toegangswegen werden aparte wachtposten ingericht met wachthuisjes, zoals op Heusden, in Ommel en op Voordeldonk. De Astenaren noemden destijds die wachthuisjes ‘schilderhuisjes’. Schilderen is namelijk als wacht op en neer lopen; van oudsher in volle uitrusting mét schild. Het woord schilderen in de betekenis van op en neer lopen is ook buiten het leger in gebruik gekomen. Voor de extra kosten konden de dorpelingen terugvallen op de dorpskas. Lambert Timmermans verwoordt het zo in zijn declaratie: “de wagt gekregen den 29 mart 1833, den 28 april vertrokken; alle dagen hondert klot geleverd, alle dagen een half pient oly”. Op Astens grondgebied is geen strijd geleverd, maar de Astenaren hadden door de gelegeerde troepen en de inschakeling voor het verrichten van diensten wel de hele periode de dreiging van de Belgische Opstand.

Een greep uit de diensten van Astenaren aan de in Asten gelegeerde ‘gekantonnerde troepen’:

* ingekwartierde wacht in de jaren 1831-1834

28 dagen	Arnold van den Einden	‘brand’ (turf), licht
1 jaar	Antoine van Bussel (Voordeldonk)	‘brand’, licht, ‘leghstroo’, ‘ameublementen’
4 maanden	Francis Hendrik van de Mortel	‘brand’, ligstro
	De weduwe van Dirk van der Weerden	‘ameublement’
	Jan Dirkse Rijkers	
21 dagen	de weduwe van Jan L. Jelissen	ligstro, ‘bureaux’

De bureaus bij Jelissen zijn voor de daar geplaatste officieren.

* voor geleverde turf

f. 153,95	november 1830 – december 1832	Jan Dirkse Rijkers	23.660 turven
f. 44,13	januari – maart 1833	Jan Dirkse Rijkers	11.038
f. 2,27½	2 september – november 1833	Jan Dirkse Rijkers	700
f. 72,82	1831 – februari 1833	Francis van de Mortel	18.110
f. 36,32	15 mei 1832 – augustus 1833	Willem Coolen	9.080
f. 23,30	augustus 1833 – maart 1834	Jan Willem Coolen	9.320
f. 152,10	1832 – april 1833	Adriaan Kerkers	39.150
f. 30,36	november – december 1832	Willem van de Mortel	7.590
f. 28,20	1 november 1833 – 12 april 1834	Willem van de Mortel	11.280
f. 21,80	november 1831 – 28 augustus 1833	Gerrit Deenen	5.200

f. 20,00	januari – februari 1833	Theodorus v. den Einden	5.000
f. 12,00	februari – maart 1833	Bonaventura Slaats	3.000
f. 8,40	juni – augustus 1833	Hendrik Ceelen	2.400
f. 9,60	september – oktober 1833	Hendrik Willem Ceelen	3.200
f. 15,92½	maart – juli 1832	Paulus Geboers	4.550
f. 20,40	1831	Jelis Lammers	6.800
f. 40,40	januari-maart 1832	Willem van Heugten	10.100
f. 50,35	oktober 1831 – december 1832	Arnoldus Slaats	13.900
f. 116,40	april 1831 – november 1832	Wouter Kusters	32.650
f. 29,40	1 april 1832 – 15 juni 1833	Arnoldus van Bussel	7.350
f. 19,00	1832 – 1833	Joannes van Heugten	4.750
f. 13,20	februari 1832	Hendrik van Heugten	3.300
f. 63,52	1831 – 1833	Joseph van der Werden	15.880
f. 9,59½	november-december 1833	Hendrik Michielsen	3.490
f. 244,61½	1834	Hendrik Michielsen	20.080
f. 160,79	1835	Hendrik Michielsen	
f. 116,60	1837	Hendrik Michielsen	17.900
f. 130,93	1838	Hendrik Michielsen	18.520
f. 5,94	1832	Willem Slaats	1.980
f. 9,00	29 maart – 28 april 1833	Lambert Timmermans	3.000
f. 16,65	15 oktober – december 1834	Piet Leenen	7.400
f. 39,66	1835	Piet Leenen	
f. 316,01½	1837	diverse Astenaren	
f. 252,08	1839	diverse Astenaren	

Jan Dirkse Rijkers rekende in 1830 en 1831 35 cent per 100 turven. In november en december 1830 leverde hij aan het leger 2.900 turven, in februari tot en met mei 1831 9.200 turven en in november en december 1832 in totaal 25.600 turven. De prijs was dat jaar gestegen naar 40 cent per 100 turven.

De hoofdwacht in Asten krijgt zijn turven van Hendrik Willem Ceelen. Francis van de Mortel levert turf voor de 5.680 turven. De prijzen per 100 turven zijn dezelfde als bij Rijkers. Wachtpost 'N. 2' op Heusden krijgt 9.080 turven geleverd van Willem Coolen en later van Jan Willem Coolen. Jan rekent voor 100 turven 25 cent.

Adriaan Kerckers is de leverancier van onder meer turf aan de wachtpost op Voordeldonk. Die krijgt er in totaal van hem 39.150 geleverd; 9.000 voor 35 cent per 100 en 30.150 voor 40 cent per 100 turven. Willem van de Mortel levert daar ook 7.590 stuks. In 1834 steekt Piet Leenen namens het kerkbestuur turf in de Peel, die bestemd is voor de wacht op Voordeldonk. Op 15, 16 en 17 oktober steekt hij per dag 60 turven; de 14 daaropvolgende dagen per dag 80 turven; elke dag in november én in december steekt hij er 100.

Hendrik Michielsen levert elke maand van 1834 turf aan de wachten. Ruim 20.000 in totaal; in de zomermaanden zo'n 300 per maand en in de wintermaanden het tienvoudige. In juni en juli is de prijs per 100 30 cent en in de overige maanden 27½ cent. Daarbij levert hij elke maand kaarsen (ongeveer 534 pond) en in september en december respectievelijk 1 en 3 bezems.

Wordt vervolgd

Hoe zit dat met de redactie, nu??

Ik ga ze maar een voor een af: kloksgewijs.

Begin van dit jaar tijdens de eerste bijeenkomst gaf Hennie Hoeben een door hem geprepareerd bamboestokje aan de voorzitter, die het hem wederomop zijn beurt ceremonieel overhandigde en met een handdruk zijn inwijding tot voorzitter bevestigde. Hennie bewaart dit stokje tot... ooit....

De nieuwe voorzitter, die ondertussen, voortvarend als hij is, contacten buiten de redactie had gelegd, leidde, reeds lang door de wol geverfd, soepel en gemoedelijk en met vaste hand de bijeenkomst. Hier hebben we een goeie aan!!

Naast hem zit (maar dit keer niet) Piet Snijders, gepensioneerd (wat heet?) maar ook een gepassioneerd iemand wiens bloed kruipt waar het niet gaan kan: journalist, cabaretier, tekstschrijver, oorlogsverslaggever en geroutineerd pennenvoerder. We hebben het er mee getroffen, met zijn kundigheid en vakmanschap.

Soms buigt hij zich ver over de tafel heen om met het puntje van zijn pen een ongerechtigheid aan te wijzen. Het panklaar maken van te lange of niet te heldere stukken doet hij – zo lijkt het - door die in stukken te knippen, de lucht in te gooien en.. voila! Daar liggen ze mooi geordend op hun plaats.

Dan komen we bij Jac Jöris. Hij was bij de wiegendrukken van de Vonder en de afsplitsing van Deurne. Bij allerlei activiteiten was hij gedurende al die jaren betrokken en werd hem eindelijk, maar een paar jaar te laat, de Penning van Verdienste uitgereikt. (Een voordeel als een wakker bestuurslid deelneemt aan de besprekingen). Jac beschikt over een fabelachtig geheugen. Hij weet waar iets is, waar iets was, geweest is of kan zijn. Soms staat hij plotseling op, loopt naar het archief en komt terug met een relevant artikel van jaren geleden. Met hem loop je niet verloren.

En nou Ricus van Neerven, de noeste en onverstoorbare ordinateur (zeggen de Fransen als ze het over een PC hebben). Samen met Anneke knipt, plakt en ordent hij stukken en foto's tot een passend en hapklaar geheel. Het kan vaak zo naar de drukker.

Hij is een van de weinigen met een zittend leven. Als ik hem bel krijg ik vaak zijn vrouw aan de lijn, die dan zegt: "ogenblik, hij zit in de tuin", of "hij zit op

of (nog erger) achter de computer", of: "ik weet niet waar hij zit". Hij zit en "Eppur si muove"

Anneke Blankennagel, die met hem een onwrikbaar en goed functionerende tweeling vormt, is de enige echte Somerse in ons gezelschap. Haar relativerende en wijze woorden sturen de gang van zaken vaak vriendelijk maar dwingend bij.

Hij hoort niet bij de redactie maar zit er midden in. Cor Fransen, verbindingsman tussen het bestuur en ons. Breed geïnformeerd, behulpzaam, goed geëquipeerd met o.a. een laptop, en meer dan geïntegreerd is hij een onmisbare deelgenoot geworden, die eens de vlijende opmerking maakte: "toen ik bij jullie kwam, had ik het idee in een warm bad terecht te zijn gekomen". Die opmerking lijsten we in.

Toen ik ophield met het voorzitterschap, kreeg ik (nogmaals hartelijk dank) van de vereniging een heel mooi boek over heel lelijke dingen. Het ging over Auswitsch.

Ik stelde mij de impertinente vraag "waar zou ik, indien ik er voorstond, voor kiezen: de rol van beul of van slachtoffer"?

Ik werd gered door een folder, die mij verleidde een lot te kopen ten bate van een goed doel. En je kon er ook nog een prijs mee winnen. Voor wat hoort wat niet waar. Hm...En ik had weer een rein geweten.

Ad Verrijt

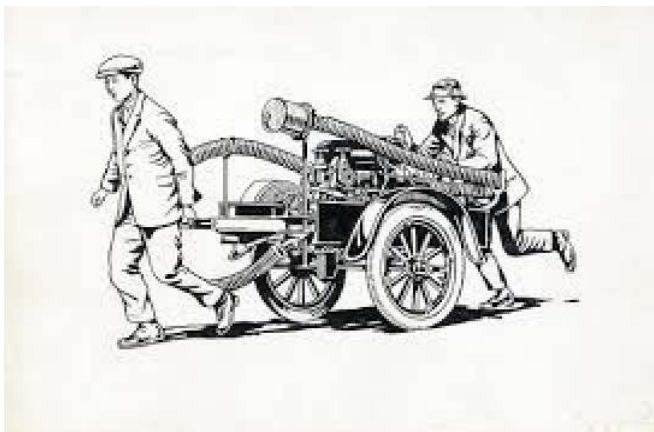
V.l.n.r. : Ricus van Neerven, Cor Fransen, Hennie Hoeben, Anneke Blankennagel, Piet Snijders, Jac Jöris. Op de voorgrond Ad Verrijt.

Oud Goud

door Jac. Jöris.

Vurige liefde of brandende haat ??

Het is om 5 uur in de morgen van den dertigste augustus 1828 als er brand uitbreekt in Someren, en wel op Vlercken. De burgemeester, Martinus Dremmen, luidt de brandklok en begeeft zich met enkele brandweerlieden en de brandspuit naar de brand.

Twee boerderijen branden tot de grond af en het is aan de ijver van de buurtbewoners en brandweer te danken dat, “eene derde boerenwoning, toebehorende aan Jan Andries Wijnen niet mede een prooy der vlammen geworden is, daar het zelve, dat eveneens met stro gedekt is bereids onderscheide malen vuur gevat doch telkens weder wierd uitgespuit. Dat de spoedige aankomst der marechaussees ook niet weinig bijgebracht om de orde te handhaven “.

Bij navraag door de burgemeester naar de oorzaak van de brand krijgt hij een merkwaardig verhaal te horen. Hier volgt het relaas van de burgemeester.

“Wat presumptie aanbetreft heeft Johannes Sporenmakers (een der bewoners) mij verklaard dat circa zeven maanden geleden, een zekere vrouwspersoon, genaamd Francina van Lierop, wonende te Nederweert provincie Limburg, met welke hij wel ooit voor zijn huwelijk eenig verkeer gehad heeft, bij hem Sporemakers is gekomen. Dat dit vrouwspersoon gestoord zijnde over dat hij met der zelfs tegenwoordige huisvrouw wilde trouwen, hem met een mes in de hand dreigde te doorsteken en daarbij aan hem in subitanten zeide : zoo

gij met deze weduwe-

vrouw trouwt, dan steek ik het huis boven u kop in brand en dan wensch ik dat ge er beide in verbrand. En verklaarde Antonetta van Bussel (huisvrouw van Sporemakers), dat eenige tijd daarna wanneer zij getrouwd waren, gezeide Fancina van Lierop bij haar gekomen is en aan haar gezegd heeft het zal uw zuur opkomen, ge hebt uw laatste leed nog niet overzien. En dat zij dus beiden verklaarden vermoeden te hebben, dat het huis door genoemde Francina van Lierop is aangestoken.

De financiële toestand van gemelde Sporemakers, welke voor dat ongeluk een kostwinnend ingezeten kan genoemd worden, is door dit geval geheel hopeloos, daar hij door het verlies van zijn vee, graan, meubelen en bouwgereedschappen gantsch buiten kostwinning geraakt en buiten staat is, om zich weder daar in te zetten. Daar hij om zoo te zeggen niets heeft overgehouden dan een gedeelte van een woonhuisje gelegen te Bakel”.

Algemene informatie

Redactie:

Hennie Hoeben, Voordeldonk 30,
5721 HM, Asten, 0493-694134

Anneke Blankennagel, Jac Jöris,
Ricus van Neerven, Piet Snijders,
Ad Verrijt en namens het bestuur Cor Fransen
Mailadres voor inzenden kopij:
redactie@heemkundekringdevonder.nl

BESTUUR HEEMKUNDE:

Voorzitter: Hans Dittner Tel.0493-842754

Secretaris: Martien Verdonschot Tel. 0493-693498

Penningmeester: Hans van Strijp Tel. 0493-380493

Leden: Cor Fransen Tel. 0493-693421

Paul Gianotten Tel. 0493-472350

Gezinsabbonnementen HKK De Vonder
€ 30,00 per jaar

Opgeven bij het secretariaat of het Heemhuis
Molenstraat 10 te Someren

ISSN 1387-2079

Jumbo verzamelboek Someren, het verleden in beeld

Wat en waarom?

Harrie Welten van de Jumbo Someren heeft onlangs contact gezocht met leden van de fotowerkgroep van onze vereniging.

Hij wil graag in het voorjaar een boek uitbrengen over Someren, in de vorm van een verzamelplaatjes-boek. Zoals ook bv voetbalplaatjesboeken etc. zijn.

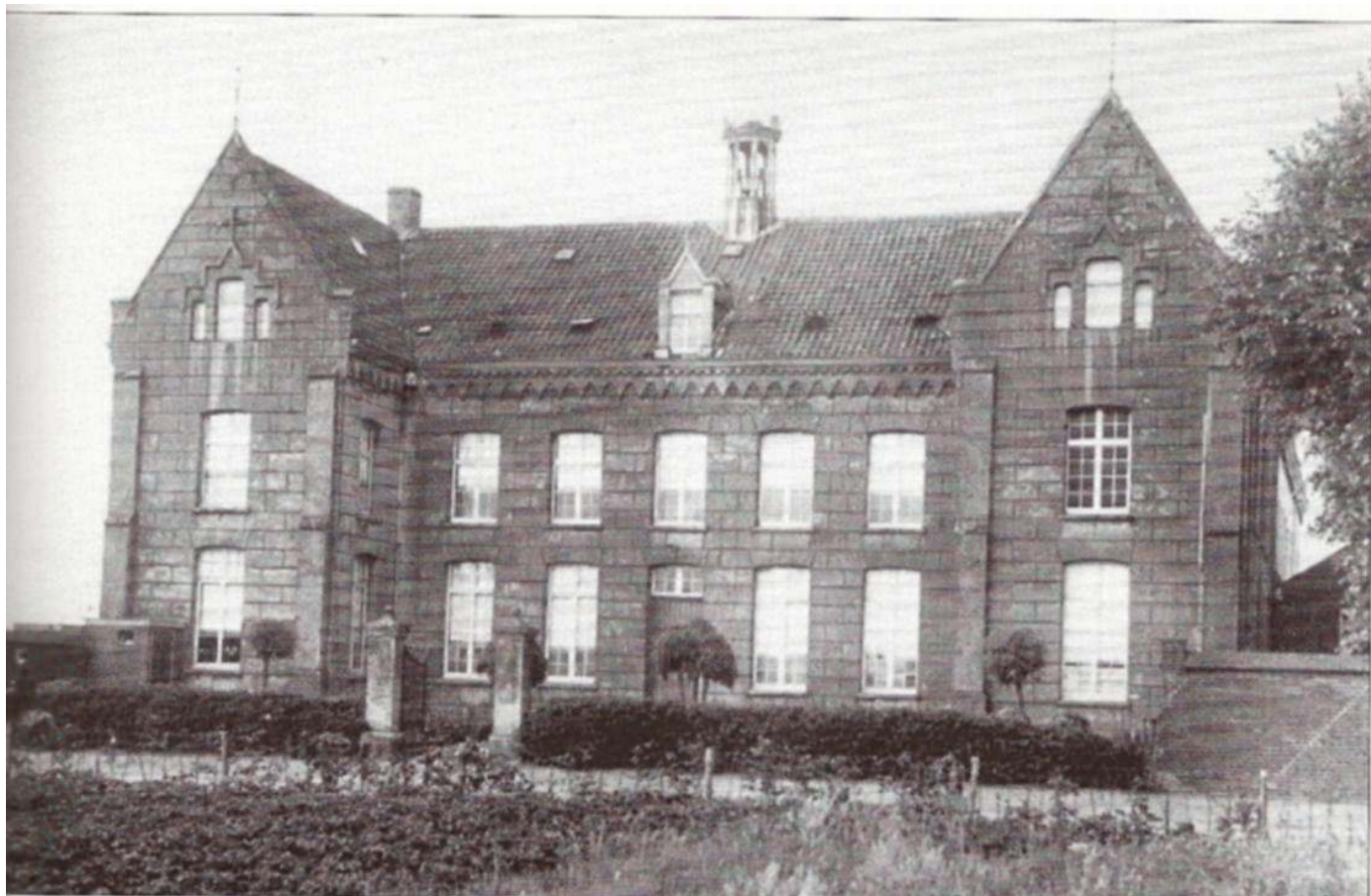
Zijn vraag was of hij daarvoor gebruik kan maken van de historische foto's van Someren, welke door onze leden zijn gedigitaliseerd en beschreven.

In het boek is er ook volop gelegenheid om inhoudelijk in te gaan op de geschiedenis van Someren, en wat de Heemkundekring De Vonder daarvoor doet.

Al zijn klanten krijgen op hun verzoek het boek gratis, en kunnen dan de illustraties/plaatjes gaan verzamelen (1 pakje van 4 bij 10 Euro boodschappen) en in het boek plakken. Het gaat om 64 pagina's en ca. 250 foto's.

Het geheel is een geweldige reclame voor onze vereniging.

foto: Klooster Kerkstraat, 1956

Het is besproken in extra bijeenkomst van het bestuur op 26 november 2019. Na een inhoudelijke discussie heeft het bestuur besloten in principe in te stemmen met het voorstel om in samenwerking met de Jumbo het boek met de historische plaatjes te gaan vormgeven.

Puntsgewijs:

1. We gaan voor de foto's en de historie van de gemeente Someren.

Ondanks het feit dat we een vereniging zijn voor Someren én Asten kiezen we alleen voor Someren. De doorslaggevende reden hiervoor is dat we met dit toch ook commerciële product de in Asten gevestigde bedrijven zoals AH, Plus, Lidl of Aldi, niet voor het hoofd willen stoten, en ze in de toekomst de kans willen bieden een soortgelijk product samen met ons uit te voeren.

2. Toestemming eigenaar van de foto's.

We moeten de toestemming hebben van de Gemeente Someren voor het gebruik van de foto's.

Deze toestemming is inmiddels verkregen. Er is ook advies gevraagd aan het RHC-e. De verantwoordelijkheid over auteursrecht en portretrecht is goed vastgelegd. Eventuele problemen of aanspraken komen bij de Jumbo en of de uitgever van het boek te liggen.

3. Tijdelijke projectgroep.

We willen graag een kwalitatief goed boek, wat betreft inhoud met foto's en teksten. Ook moet er voldoende tijd zijn om e.e.a. goed uit te kunnen voeren. Johan Smits, Adrie Mennen en Peter de Groot van de fotowerkgroep zorgen voor de selectie van de foto's. Voor de inhoudelijke teksten zijn enkele deskundigen gevraagd. Remy Lammers voor Someren-Eind, Wim van de Broek en John Henkes voor Someren-Heide, Jan Driessen voor Lierop en Cees Verhagen voor Someren. Enkele foto's over de Heemkundekring en het Archeologisch huis zijn gemaakt door Joop van Doorn.

4. We krijgen voor onze inspanningen een behoorlijke vergoeding van Jumbo-Welten.

Het verzamelalbum wordt gedrukt en uitgegeven door Adfoloyalty, in opdracht van Harrie Welten (Jumbo-Welten). Het zal in maart uitkomen en gratis beschikbaar komen voor iedereen die dat wil en boodschappen gaat doen bij Jumbo-Welten. Daarvoor zal een huis-aan-huis flyer worden verspreid in de gemeente Someren. Tevens wordt er een ledenwerfactie aan gekoppeld. De Heemkundekring ontvangt een compleet boek.

Cor Fransen
bestuurslid De Vonder

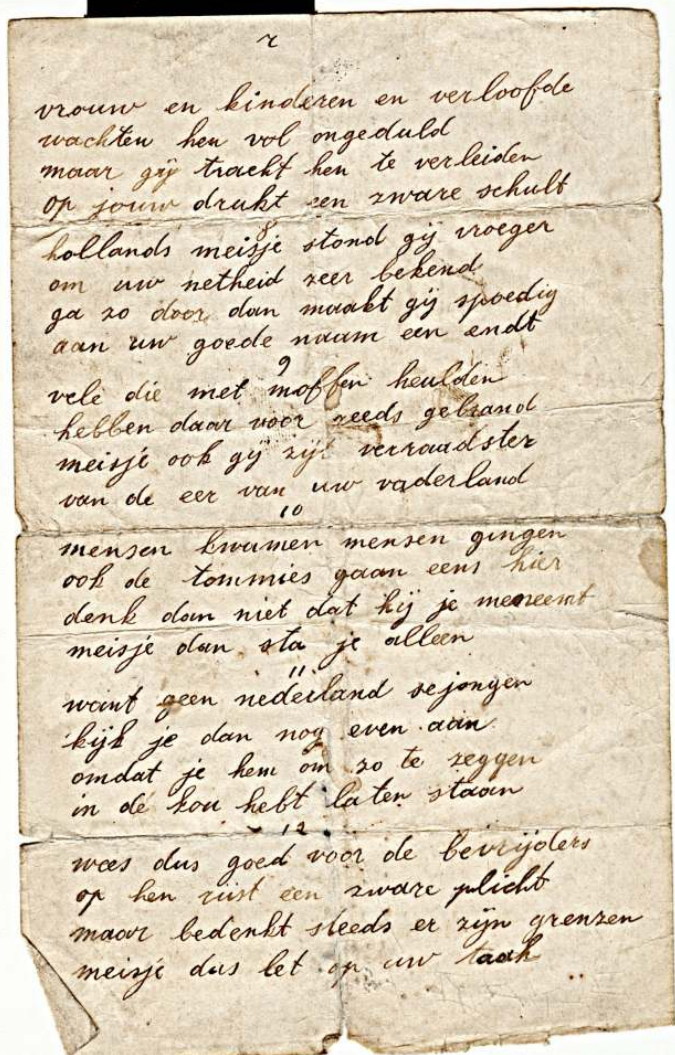
foto: gemeentehuis Someren 1970

Bevrijdingsliedjes

Dit jaar wordt 75 jaar bevrijding gevierd. Maar de bevrijding werd direct na de 2de Wereldoorlog op allerlei wijzen gevierd. Naast optochten en allerlei feesten werden de frustraties in 1944 /45 ook weggezongen en -geschreven. Enkel schreven gedichten of zetten hun ervaringen op papier. Anderen schreven liedjes om op muzikaal gebied "af te rekenen" met het verleden. De Duitsers, NSB-ers, moffenmeiden, zwarthandelaren enz. kregen in hun eigen gemaakte liedjes de wind van voren. Van deze bijzondere liedjes hieronder enkele voorbeelden.

Van privacy had men nog nooit gehoord. Sommige liedjes werden, net zoals het liedje De Mooie Heeren, officieel gedrukt en verspreid. Andere werden met de hand op slecht oorlogspapier geschreven en voorgedragen. Weer andere werden getypt en m.b. v. een stencilmachine vermeerderd en verspreid. In de teksten laten de schrijvers hun zorgen, frustraties, blijdschap, haat en oranje-vreugde de vrije loop. Enkele teksten zijn belerend, waarschuwen en roepen om wraak.

DE MOOIE HEEREN

Wijze : In die groote stad Zaltbommel.

Wij gaan hier een liedje wijden, wijden,
Aan 't Janhagel van onz' buurt,
Dat in de voorbije jaren, jaren,
Ons het leven heeft verzuurd!

Refrein :

Nou zitten die mooie heeren, heeren, (bis.)
Fijn met de gebakken peren, peren!

Jan van Lieshout en trawanten, wanten,
Was de schrik van onze straat!
Zag je hun gluisperige tronie,
Dan viel je haast van de graat!

Refrein (als boven).

De Gruijter en Fritske Boomen, Boomen,
En nog zoo'n stel der N.S.B.
Pestten maar, trachtten te pakken,
Ons, maar 't viel hen lang niet mee!

Refrein (als boven).

In den nacht van 6 October, tober,
Nu bijna twee jaar geleën,
Brachten deze gore pooiers,
In de buurtschap veel geweën!

Refrein (als boven).

Valschlijk waren er beschuldigd,
Zeven mannen uit de straat!
S.S.-mannen pikten hen op,
Dank zij 't N.S.B.-verraad!

Refrein (als boven).

Deze ploert'ge N.S.B.-ers,
Hadden ook hun stam-café!
En daar zopen zij als ketters,
Als maleiers, heerejee!

Refrein (als boven).

Gingen ze dan 's nachts smoordronken,
Weer naar huis, dat edel stel,
Dan hadden ze de grootste ruzie,
't Leek op straat dan vaak een hel!!

Refrein (als boven).

Toen de rollen gingen draaien, draaien,
Zaten ze heel erg in 't nauw!
En toen de Tommies nader kwamen,
Smeerden 'm de helden gauw!

Refrein (als boven).

Loontje die komt om zijn boontje, boontje,
Allen zijn gearresteerd!
Nu zullen zij wel ondervinden,
Dat ze ons land hebben „geëerd“!

Refrein (als boven).

Dames, heeren, buurtgenooten,
't Boeventuig zit in de val!
Ik wil met U allen hopen,
Dat het spek goed smaken zal!

Refrein (als boven).

Nu wij van die mooie heeren, heeren,
Zijn verlost, vieren wij feest!
Laat ons dus de feesten vieren,
Zoo het nimmer is geweest!

Refrein (als boven).

Wijze: En dat wij toffe jongens zijn...

En dat wij toffe jongens zijn dat willen wij weten,
 Daarom zingen wij, Daarom dansen wij,
 En dat de Mof verslagen is dat willen wij weten,
 Daarom zingen wij overal.
 Overal, overal, is de Mof kapot, is de Mof kapot,
 Overal, overal, is de Moffenkop kapot.

En waar de N.S.B.ers zijn dat willen wij weten,
 Daarom zoeken wij, Daarom zoeken wij,
 En waar de N.S.B.ers zijn dat willen wij weten,
 Daarom zoeken wij overal,
 Hou ze vast, Hou ze vast, heel de N.S.B. heel de N.S.B.
 Hou ze vast, Hou ze vast, heel de N.S.B. dan is het vree.

En waar de Moffenmeiden zijn, dat willen wij weten,
 Daarom komen wij, Daarom komen wij,
 En waar de Moffenmeiden zijn, dat willen wij weten,
 Daarom komen wij overal.
 Scheer ze kaal, scheer ze kaal, heel die vuile troep, heel die vuile troep.
 Scheer ze kaal, scheer ze kaal, heel die vuile troep, of in de soep.

Maar.. wie de tofste jongens zijn dat willen wij weten,
 Salueren wij, Ja die eren wij,
 Dat het ons soldaten zijn, dat willen wij weten,
 Daarom zingen wij overal,
 Een soldaat, een soldaat, in ons landje klein, ja, die is zo fijn,
 Een soldaat, een soldaat, in ons landje klein, die moet er zijn.

Feb je niet gehoord hoe ons nannen zijn verstoord,
 Hoe ons Nederlânje werd veroverd,
 Hoe de vrede hier in Holland door de Moffen werd verstoord,
 Die als redders waren ongetoerd.

REFRAIN:
 Rotmof, rotmof, zo schoot jij uit je slof,
 Waar bleef je woord van eer,
 't bestaat bij jou niet meer,
 Zoo'n mof vergeten wij nimmer meer.

2.

Bij-bommen en verraad, was ons leger niet in staat,
 Om zo'n naarts gemene vloerten te keran,
 N.S.B.ers in de rug moest ons dapper leger keran,
 Om ons eigen burgers mores te leren,
 REFRAIN:...

3.

En so'n Moffenjok onder N.S.B.ers druk,
 Van bedrog van knechten en roven,
 Zijn we eindelijk bevrijd heel de Moffenzooi ten spijt,
 Die we nu een reuse kool gan stoven,
 REFRAIN:...

4.

Maak lucht en vrees hier voor je N.S.B.ers schaar,
 Als loon voor een dappere daad,
 Zij hebben hun land aan hun vijand verpand,
 Om Holland zo sneed verraden,
 REFRAIN:...houzee, houzee, verraad dat valt niet mee,
 zo wordt je hier beloond,
 Voor deden die je toont,
 Lang leef Oranje die nu weer troont.

XX

Wie de teksten hebben geschreven heb ik helaas niet kunnen achterhalen. Ik hoef niet veel meer uit te leggen, de teksten spreken voor zich.

Cees Verhagen 2020

Foto Omslag: Sluis IX, door Maria van Neerven

Voetballen deel 2

Door Jan van Lierop

Zo speelden wij met Concordia meermalen tegen “Wilskracht” in Someren-Eind en tegen Neerkant. Vooral naar Someren-Eind togen we graag. Wilskracht had een eigen terrein, gelegen pal naast het clubhuis, café Lomans. De reis per fiets natuurlijk, soms via Someren, soms vanaf sluis elf langs het kanaal. Niet iedereen had een fiets (ik ook maar pas!), doch dan werd wel iemand achterop meegevoerd. André van Baar kon maar weinig voetballen, maar we hadden hem er altijd toch graag bij. Want hij beschikte als bakkerzoon over een zware transportfiets. Hij nam wel twee spelers op zijn stalen ros mee... In het clubhuis café Lomans (bestaat nog steeds, bekend sinds jaren als zaal Lomans) mochten we ons omkleden in een apart kamertje. Maar dat “omkleden” had niet veel te betekenen. De meeste jongens speelden gewoon in hun (toen nog korte!) zondagse broek. Slecht een paar van ons hadden een echt shirtje. Het was dus enkel jasje uit en voetbalschoenen aan. Zelfs die had niet iedereen, in plaats daarvan een stel gewone afgedankte schoenen. In dit verband aangestipt: mijn eerste shirtje (geel zwart) heb ik verworven door het sparen, ruilen en een paar zeldzame zelfs kopen, van plaatjes, die bij sigaretten verpakt zaten. Je moest dan een serie (van 52, meen ik) compleet hebben en opzenden naar de fabriek. Dan werd je zo’n shirtje toegezonden. Mijn eerste voetbalbroekje heeft zus Anna gemaakt, als ik me goed herinner... Mijn eerste nieuwe voetbalschoenen kocht ik pas in 1925...). Terug naar Wilskracht. De meeste spelers daarvan waren enkele jaren ouder dan wij. Sjaak Kessels was de jongste en óók van onze leeftijd. Voorts was er Harry Michiels, vader van Wim Michiels, ook een der jongste, doch wel enkele jaren ouder dan wij. De vader en een oom van Harry waren wel de oudste spelers die Wilskracht in de geleerden had. Hieruit is waarschijnlijk de historische uitspraak ontstaan, dat Harry tijdens een wedstrijd uitriep: “Vadder, waor moet ik ‘m heenschuppe?”... Waarop vader terugriep “Schupt ‘m mèr nao Frans-ome, menneke”. Door de jeugdclubjes werd af en toe ook deelgenomen aan de destijds in zwang zijnde seriewedstrijden. Het inleggeld voor deelnemen was meestal f 2,50, dat bij de loting, gewoonlijk een week vóór de wedstrijden, betaald moest worden. De spelers legden dan ieder een kwartje uit en met twee of drie man toog men dan

naar de loting. Men wist dan een week van te voren al, wie men in de eerste ronde als tegenstander had. Zo herinner ik me, dat we op zondag voor Asten kermis met vijven naar Neerkant fietsten om de (in café Creemers) loting bij te wonen: twee man van Concordia en drie van WSV. Wij loten Helenaveen, en WSV moest tegen Meijel. De wedstrijden waren op zondag van Asten kermis. WSV verloor van Meijel en lag er dus uit. Concordia won van Helenaveen (met hoeveel weet ik niet meer) en ging dus over naar de tweede ronde. Toen moesten we het tegen het sterke MSV uit Meijel opnemen, vrijwel allemaal veel oudere en geroutineerde competitie-spelers. We verloren dan ook kansloos. Maar waren toch derde in de eindrangschikking en dat betekende de 2e prijs, een medaille, waarmee we triomfantelijk naar Asten terugfietsten. (Ter verduidelijking: nr. 1 kreeg de ereprijs, nr. 2 de 1e prijs en nr. 3 de 2e prijs). Ik herinner me ook dat Concordia deelnam aan een “serie” bij het oude NWC (in 1924 of 1925). Dat was op een zanderig terrein (een oude bosplak) aan de huidige Dijkstraat, ongeveer ter hoogte waar nu de Bergdijk is (waar nu al sinds jaren Ton van Baars en Hantje Bukkems wonen). Later heeft daar iets naar achteren de familie Eijsbouts nog vele jaren een tennisbaan gehad. Na in de eerste ronde van Wilskracht met 1 – 0 te hebben gewonnen, kregen we in de 2e ronde op die serie als tegenstander het Helmondse “Sparta”, een ploeg samengesteld uit meestal competitie-spelers van diverse clubs. In de zomer togen zij naar zowat alle serie’s. Dus voor ons jongens veel te sterk. We wonnen er dan ook niet van, maar werden ons dapper. Van deze wedstrijd is me bijgebleven, dat het spichtige doch lenige Jantje Hoefnagels (broer van ex buurman Piet Hoefnagels in de Pr. Bernardstraat) een geweldige partij keepte. En dat wij jongens het geweldig vonden, dat wij door de Astense mensen langs de lijn zo luid werden aangemoedigd... Inderdaad: echte nostalgische jeugdherinneringen. Ik schreef reeds, dat de clubjes niet over een eigen terrein konden beschikken. WSV Wolfsberg had echter wel een vaste speelkans, nl. een clandestien in gebruik genomen zandplak in de Polderse bossen, aangeduid als “bij Kuijpers Bosch”. Daar heb ik ook heel wat afgevoetbald. Vooral in de jaren dat ik Toon Werts en Jan Ceelen als vrienden had (en Jan Mennen). Werts en Ceelen waren lid van WSV en op zondagmiddag togen we vaak naar Kuijpers Bosch, want daar was Bertje van den Eijnden (die de balbewaarder was van WSV) altijd wel met een aantal jongens aan ’t trappen of “partijtje spelen”.

Tegen betaling van 2 of 3 centen mochten dan ook niet leden een hele middag meespelen... Toen Concordia ter ziele was ben ik zelfs nog 'n tijd lid geworden van WSV. Welk jaar weet ik niet meer. Ik herinner me wel, dat ik met WSV meespeelde in een wedstrijd tegen Deurania 2 in Deurne en dat Lauw Wernars in die wedstrijd even op de vuist ging met een tegenstander. (Ja ja, ook toen waren er al voetbalvlegels!). Nog een herinnering. Sinds lente 1924 woonde ons gezin in de Hemel nr. 11. Een kinderrijke buurt (zoals overal toen trouwen), waar dus ook veel werd gevoetbald. Thomas Werts, zoon van schoenmaker Nardje Werts, priesterstudent en enige zoon, was in het kostbare bezit van een leren bal (nr.5). In de Kerstvakantie voetbalden we wel in de dan toch lege tuin van vader Nardje. Doch in Paas en grote vakantie verzamelde Thomas een groep jongens en werd naar het oude terrein van Wilhelmina getogen, dat sinds de fusie tussen Noad en Wilhelmina (1923) toch niet meer gebruikt werd. Zo maar enigszins mogelijk was ik dan ook van de partij. Dit terrein lag aan de Voordeldonkseweg. Toen NWC is heropgericht, hebben we er nog de competitie 1928 – 1929 gespeeld. Die jongensclubjes bleven natuurlijk niet lang in leven Sommige jon-

gens gingen, als ze 16 à 17 jaar waren, naar een echte club. Noad bestond al langer en in 1920 was Wilhelmina ontstaan, dat eigenlijk ook een jeugdclub was bij de oprichting. Bij Concordia kwam er eigenlijk al een beetje de klad in toen Sjaak van Hoek* 2 naar het seminarie ging en wij dus geen bal meer hadden. Ik herinner me, dat we toen contributie zijn gaan heffen en toch nog een bal hebben gekocht. Ik weet dat nog omdat ik als penningmeester fungeerde. Er vielen echter steeds leden af en er kwamen er geen bij. Op het laatst waren we nog met vieren over, herinner ik mij: Toon Beks, Jan Franssen, Harrie Verdijsse donck en ik. Er was nog meer dan een gulden in kas (hoeveel precies weet ik niet meer). We hebben de "club" toen maar opgeheven en het geld eerlijk verdeeld... In oktober 1925 werd ik lid van NWC. In competitie 1925 – 1926 speelde ik daar aanvankelijk in het tweede elftal (meer waren er ook niet!). Wegens bedanken van spelers moest het elftal halverwege de competitie ook nog worden teruggetrokken. Zowat alle nog van het tweede resterende spelers bedankten voor het lidmaatschap doch ik voetbalfanaat, bleef lid en kon alzo nog enkele wedstrijden met NWC 1 meespelen. Zo ook op 28 maart 1926 in de thuiswedstrijd tegen OVS uit Oss.

foto: NWC 1 maart 1929 (zwart shirt en zwarte broek) Staand: Antoon Smits, Louw v.d.Heuvel, Piet Hoefnagels (Piet van Sjange), Antoon Gielissen, Hendrik Werts, Marinus Peeters. Knielend: Jan Hoes, Ferd van Stekelenburg, Jos Thijssen, Jan van Lierop en Thieu v.Lieshout

Indien onbestelbaar:
H. Wijnen, Dorpstraat 22, 5711 GP Someren

Vrienden van Heemkundekring de Vonder

A.H. Verberne Holding BV, van den Eijndelaan 60, 5712 BR Someren-Eind
Aannemersbedrijf Geven, Ommelseweg 48, 5721 WV Asten
Acfis Business Centrum, Ter Hofstadlaan 75, 5711 VV Someren
Autobedrijf Stienen Someren BV, Boerenkamplaan 21, 5712 AA Someren
Dakbedekkingsbedrijf Joan Meeuws, Kommerstraat 38, 5712 XV Someren
Driessen Advies & Beheer, Witvrouwenbergweg 12, 5711 CN Someren
ETB Willem Bos, Trasweg 5, 5712 BB Someren-Eind
F. Leenen Someren Beheer bv, Dr Eijnattenlaan 28, 5711 AW Someren
Harrie Welten (Jumbo), Kuilvenweg 6, 5712 GX Someren
Hotel Centraal, Wilhelminaplein 3, 5711 EK Someren
Isi & Peggy's Knipperij, Wilhelminaplein 15a, 5711 EK Someren
Isobouw Systems BV, Kanaalstraat 107, 5711 EG Someren
Larco Foods B.V., Industrielaan 10, 5711 CX Someren
Leenen Steengod b.v., Vaarselstraat 34, 5711 RE Someren
MIDAS Winkels, Markt 10, 5721 GE Asten
Notaris Kessels, Wilhelminastraat 30-32, 5721 KK Asten
Notaris van Kaam, Witvrouwenbergweg 8a, 5711 CN Someren
P. van der Zanden, Jan vd Diesdunckstraat 17, 5721 VN Asten
Partycentrum De Platte Vonder, Nieuwendijk 10, 5712 EM Someren-Eind
Réne Berkvens Bloemenarrangementen, Jan van Havenstraat 32, 5724 AV Asten-Ommel
Verbugt IT, Zagershof 1, 5721 HX Asten
Wijnen Bouw en Service, Dorser 2, 5711 LE Someren

*Vrienden van de Heemkundekring maken onze activiteiten mogelijk.
Hebt u interesse? Info: bestuur Heemkundekring De Vonder*

Trimpert

Door Jacques van der Velden

Bronnen

<http://www.heemkundekringdevonder.nl/kadasterkaarten.php>

De Kadasterkaarten **Asten** en **Mierlo** [1832] van het **Aezel** **Projek**, vanaf de de Vonder-site in volledig scherm.

<https://aezel.eu/>

Het **Aezel** project is gestart in Sittard. “*Algemein Eesjte Zittisj Eige Lexicon*”.

<http://www.saspeelland.nl/>

Projecten, Historisch onderzoek Theo Meulendijks Asten Deurne Liessel: **Veldnamen in Asten**, Theo H. Meulendijks [2009-10], Ten behoeve van SAS, Trimpert E719, e717. **Toponiemen Liessel**, Behorend bij het historisch geografisch onderzoek van Theo Meulendijks, Trimpert G648 Trompert G644.

<http://www.saspeelland.nl/theomeulendijks/files/Toponiemen-Liessel.pdf>

G557 Blokhuis, het; Casteel; Hoolke; Kasteel; Lijssels sloot; Neerhuis bij kasteel; Waranda, G560 Slot, het

<http://www.heemkundekringdevonder.nl/oud-schrift.php>

Trimpert [1761] en [1808].

<https://books.google.nl/books?hl=nl&id=bLBUAAAACAAJ&q=blokhuis#v=snippet&q=Liessel&f=false>

Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, A.J. van der Aa. Liessel p.316

<https://www.interglot.nl/woordenboek/fr/nl/vertaal/rempart>

Rempart, stadsmuur; verschansing; schans; vaste grond; wal; fort; bastion; bolwerk; houtwal; stadswal; veste.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Rolpaard>

Rolpaard, een voertuigje met vier wieltes dat op oudere oorlogsschepen werd gebruikt om een kanon in stelling te brengen, werd ook wel **rampaard** genoemd. Een vergelijkbaar tuig werd op land meestal **affuit** genoemd.

http://gtb.inl.nl/iWDB/search?actie=article_content&wdb=WNT&id=M057405

Rampaard: Rapaard, Rappaard, Rolpaard, Roopaard.

<https://www.voetvanoudheusden.nl/PDFs/lexicon%20van%20het%20nederlandse%20landschap.pdf>

Lexicon van het Nederlandse landschap: **Rampaard** (Z-Nld) schanswerk, veldschans of wal. **Veldschans** redoute = kleine schans of versterking; associatie of min of meer synoniem met *rampaard*. **Wal** langgerekte rug, meestal van zand en/of grind.

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Blokhuis_\(verdedigingswerk\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Blokhuis_(verdedigingswerk))

Blokhuisen in de buurtschappen **Leensel**, **Kerkeind** en **Sloot**.

<https://dutchcastles.blogspot.com/>

Blokhuis Liessel, Kasteel Asten.

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Landweer_\(vestingwerk\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Landweer_(vestingwerk))

Een **landweer** of **landgraaf** is een lijnvormige doorgaande aarden grenswal of diepe sloot met vaak een doornenhaag.

<http://gtb.ivdnt.org/search/>

Rampaard I t/m III. **Rapaerden** 1582.

<http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/rampaard>

Sijs, Noline van der (samensteller) (2010), *Etymologiebank*, op <http://etymologiebank.nl/> **Rampaard**.

<https://www.encyclo.nl/begrip/Rampaard>

laag en kort scheepsaffuit. Van Yk (blz. 267-268) verklaart de naam rampaard daaruit, dat het kanon dezelfde dienst deed als de middeleeuwse ram of muurbreker. Het woord is echter zo goed als zeker overgenomen van het Italiaanse rampardo = verdedigingswerk. Zie ook *Woordenboek der Nederlandsche Taal* op roopaard [rapaard, rolpaard, roopaard].

<https://www.encyclo.nl/begrip/Rampaard>

Rampaard Houten onderstel van een geschut.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Trimpert>

Trimpert Gehucht ten zuiden van Mierlo.

<http://gtb.ivdnt.org/iWDB/search?wdb=WNT&actie=article&uitvoer=HTML&id=A013381>

Rompaard Woordsoort: znw. (o.), Modern lemma **rampaard**. Znw. onz. Nevenvorm van *rampaard* (l). Niet in *Mnl. Woordenboek*. **Affuit**. Sinds lang verouderd. "*De selve stucken uyt het rompaert, ofte affuyt te lichten*", W. CLAESZ., *Bosch*. 75 [1641]. *Arithmetische, ende geometrische practijcke der bosshieterye, etc. 1641*.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Proclise>

het rompaard: 't rompaert > trompert.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_vaktermen_in_de_vestingbouwkunde

Affuit, redoute

gtb.ivdnt.org

Historische woordenboeken WNT: **Wal** I, 2a Ter verdediging opgeworpen verhoging van aarde rond een versterkte plaats, in het algemeen. Citaat: *Met . . . Trompen zijn de Wallen doorgaans bezet*, Baldaeus, *Malabar 70 a* [1672]. De volledige tekst luidt: *De Hooft-stad van zijn Rijk, Visiapour genaamt, is wel van Geschut voorzien, ja met een getal van duyzent zoo Metale als Yzere Trompen zijn de Wallen doorgaans bezet*.

<http://www.meertens.knaw.nl/nnn/index.php?act=detail&id=10101157>

Toponiemen-onderzoek in Mierlo, D'n Myerlese Koerier, 1993, jrg. 7, nr. 2, p. 31, Leo Lenssen.

<https://marsethistoria.nl/images/Hove.pdf>

Bij schansen bestond de bewapening vooral uit hellebaarden, spiesen, pieken, zeisen, rieken en stokken. Vanaf [1600] waren er ook geweren in omloop.

www.academia.edu

Wallen in Brabant, K. Leenders, [2011], Wallen en oorlog pag.21; Landweer bij Liessel pag.24.

Geschiedenis der dorpen en heerlijkheden Deurne, Liessel en Vlierden, door H.N. Ouwerling: Aanvang nieuwbouw Blokhuis [Legher redoutte] in 1516 p.662. Afbeelding Blokhuis p.653. Het Sloot, p.651, p.677. Nederhof met zijne wallen p.669, p.673, p.676, **Raad van Brabant** inv. nr. 1125 deel 1 blz. 773, f139. 22-05-1615: Jr. Cornelis van Doerne 22 mei 1615, bij dode Jr. Everard van Doerne sijns vaders, hout het huijs van Liessel metten **nederhof met sijne wallen**, watergrachten en twee optreckende bruggen metten gerechtigheit en plantagien rondsom het vers. huijs, mitsgaders oock de middele en lege jurisdictie van ver. Dorpe en heerlickh. van Doerne en Liessel. Perceel G557.